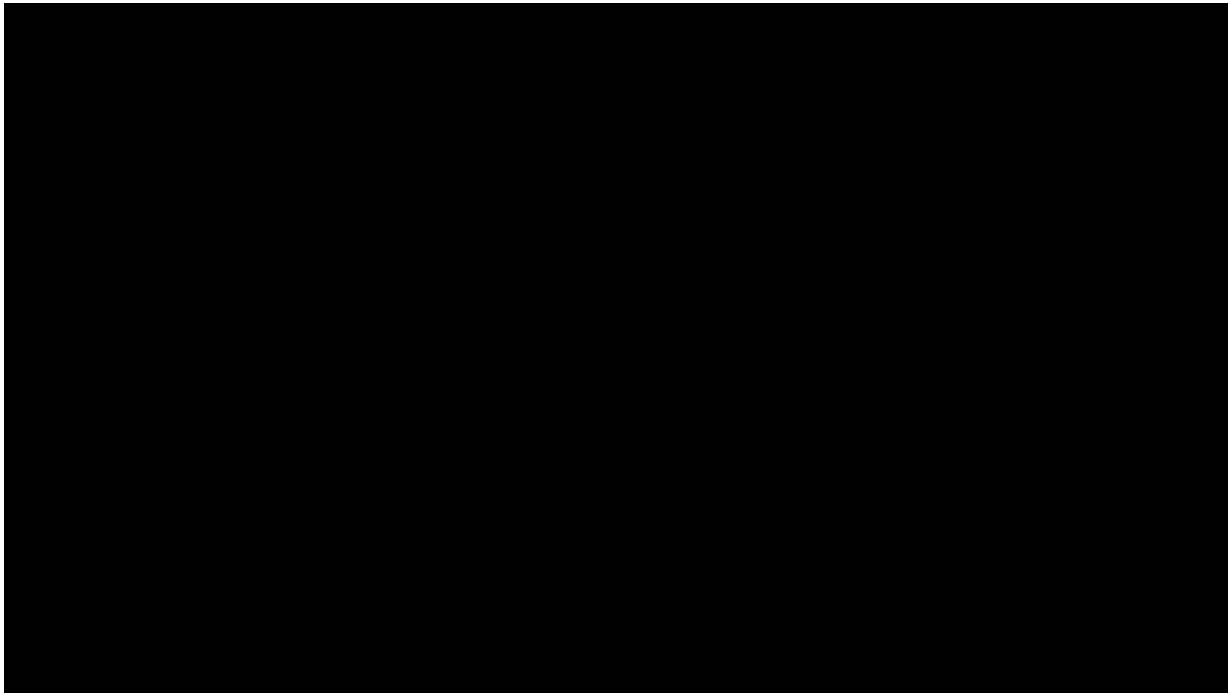

08.06.2023

Video// Podcast „Dă sens banilor”, episodul 1. Invitat: guvernatorul BNM, Octavian Armașu

[Toate podcasturile](#) ^[1]

Transcrierea podcastului „Dă sens banilor”:

Suntem la primul podcast din seria "Dă sens banilor", vom răspunde astăzi, în mod special, la întrebările presei, dar pentru că Republica Moldova este într-un moment important din istoria sa, se pregătește de lansarea negocierilor de aderare la UE, am să vă întreb întâi de toate dacă BNM se implică în acest proces de integrare și cum anume?

Octavian Armașu: Da, cu siguranță ne implicăm și este una din prioritățile BNM chiar în planul nostru strategic recent aprobat. Dincolo de planuri, avem și acțiuni concrete. Deci, toată reforma bancară, care a fost realizată în mare măsură, ne-a adus implementarea aceluiași principii care sunt în directivele europene ce țin de sectorul financiar-bancar: principiile BASEL (pachetul european de reglementare și supraveghere bancară), legislația AML (legislație în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului), toate acestea ne duc mai aproape de cadrul european din domeniul financiar-bancar. Și privind înainte, noi ne ambiționăm să mergem mai departe. Bunăoară următorul nostru obiectiv este aderarea la SEPA, astfel ca sistemul nostru financiar să fie conectat la sistemul unic european de plăți și asta, iarăși, va facilita atât tranzacțiile între persoane fizice din Republica Moldova și UE, cât și cele ale agenților economici. Instituțional, noi suntem parte la mai multe comisii guvernamentale, unde se fac evaluările la ceea ce mai avem de făcut. În opinia mea, noi atâta timp cât am implementat acordul de asociere, deja am reușit foarte mult să facem în apropierea legislației noastre la cea din UE.

S-au împlinit în aceste zile 32 de ani de la fondarea BNM, iar o instituție media, RUPOR.MD, vrea să afle de la guvernatorul BNM: care a fost cea mai mare provocare pe timpul mandatului dumneavoastră?

Octavian Armașu: Mandatul unui guvernator este plin de provocări și ele se schimbă în funcție de situația economică, situația politică, deci provocările vin din ambele părți. Una din cele mai mari provocări a fost întărirea independenței Băncii Naționale, care e un lucru greu și din punct de vedere politic, și instituțional. Este complicat să impunem în Republica Moldova independența BNM atâta timp cât poate nu toată lumea înțelege beneficiile acestei independențe. Dar noi avem răbdare, explicăm la toți de ce este necesară și cum cetățenii beneficiază de la această independență.

O altă provocare pe parcursul mandatului meu a fost reforma bancară, dar mai cu seamă apărarea ei. Poate nu toată lumea cunoaște, dar BNM a fost supusă unor atacuri foarte urâte, în special în anul 2020, ca urmare a intereselor celor care au fost, să zicem așa, eliminați din sectorul bancar ca urmare a reformei. Respectiv, noi am ținut piept. Eu cred că oamenii din echipa BNM sunt niște eroi care chiar au apărat interesul public.

Acuma provocarea cea mare este situația economică. Dacă mă întrebați ce nu mă lasă să dorm noaptea, asta este situația macroeconomică din țară. Ea se schimbă permanent: dacă anul trecut noi luptam cu inflația, cu consecințele războiului, anul acesta cred că cea mai mare provocare este faptul că suntem într-o recesiune adâncă, și noi, ca bancă națională, prin instrumentele monetare încercăm să ajutăm economia să iasă cât mai repede din această recesiune.

În toată această perioadă de luptă cu creșterea inflației, BNM a ținut în prim-plan, pe lângă obiectivul stabilității prețurilor sau a stabilității economiei, și educația financiară. Noi facem educație financiară, inclusiv prin acest produs, de aceea vă întreb: când o bancă centrală îndeamnă oamenii să dea sens banilor, ce ar trebui să se înțeleagă, de fapt?

Octavian Armașu: În primul rând, se are în vedere ca oamenii să aibă niște cunoștințe elementare în domeniul gestiunii finanțelor. Fiecare familie ia decizii economice: când să investească, când să pună bani deoparte, cât să cheltuiască, să-și facă planuri de viitor. Și iată lucrurile acestea este bine să fie făcute cu un nivel minim de cunoștințe și cât se poate de conștient. Și cel mai interesant e că de la această beneficiază nu doar persoana respectivă sau familia, dar beneficiază întreaga societate. Atunci când omul mai pune bani deoparte pentru, să zicem, perioada când va ieși la pensie, atunci el face economii, el se gândește la investiții, iar de aceste investiții beneficiază economia, deci astfel lucrează cercul economic și beneficiază toți. Și noi vrem să educăm acest spirit la cetățeni.

Să mai menționăm un moment important: moneda națională în acest an, mai exact pe 29 noiembrie, împlinește 30 de ani. Cum credeți că s-a descurcat leul în timpul crizelor, dar mai ales în timpul crizelor suprapuse din ultimii ani? Poate aveți și o previziune - cum va merge leul mai departe?

Octavian Armașu: Bine, dacă vorbim de leu ca monedă națională, ca mijloc de plată, el s-a descurcat și cred că se va descurca și mai departe. Ne este problema în leu, în stabilitatea leului. Cred că problema cea mare este cum ne afectează pe noi situația monetară, situația economică și ce trebuie să facem noi ca să ajutăm economia cel puțin la momentul actual. Asta este problema cea mare. Dar dincolo de asta, tot ce avem noi construit în sistemul financiar ne asigură o stabilitate atât a sistemului financiar, cât și o stabilitate monetară. Avem suficiente rezerve valutare și rezerve în bănci avem, deci eu nu văd probleme pentru sănătatea leului moldovenesc.

De la începutul anului leul s-a întărit în raport cu dolarul american cu 7% și 5% în raport cu moneda euro. Exportatorii, oamenii care trăiesc din remiteri, cei care sunt cel mai tare afectați de această întărire a leului, probabil v-ar întreba de ce se întâmplă asta, de unde această tărie a leului, ce rol joacă BNM în această întărire și ce va fi mai departe?

Octavian Armașu: Bineînțeles că oamenii sunt afectați de această apreciere, în special exportatorii. Vreau să explic care sunt cauzele: cauza cea mai importantă este recesiunea. Deci intrările de valută în Republica Moldova au rămas mai mult sau mai puțin constante, chiar au fost și suplinite de finanțările pe care le primește Guvernul. Problema cea mare este pe partea de cerere. Deci, fiind în recesiune, noi suntem într-o cerere foarte mică pentru importuri de diverse bunuri: fie bunuri de consum, fie bunuri pentru investiții, dar cererea este foarte mică. Respectiv, nu există cerere pentru valută, pentru a plăti aceste importuri. În situația când oferta este mai mult sau mai puțin constantă, iar cererea s-a redus semnificativ, noi avem un dezechilibru. Acest dezechilibru duce la aprecierea leului. BNM sigur că face intervenții în piață. Rezultatul acestui dezechilibru este că avem permanent exces de valută pe piața valutară și BNM face intervenții pentru a procura acest exces. Însă, BNM nu poate să se opună tendinței, care, să zicem așa, este susținută de situația economică. Noi putem doar să atenuăm volatilitățile care apar în piață pentru că piața noastră este mică, nu are „adâncime suficientă”, deci apar volatilități. Dar să ne opunem tendinței noi nu putem, noi întotdeauna o lășăm să se ajusteze în direcția în care îi dictează piața. Asta facem și acuma și unica soluție pentru a rezolva această problemă este

relansarea economiei cât mai curând posibil: dacă se relansează economia, se relansează consumul, se relansează importurile și va crește cererea de valută și vom avea o revenire la normalitate cu cursul de schimb.

Urmează o întrebare trimisă de BANI.MD în legătură cu asta: cât de periculoase pentru economie sunt variațiile leu-euro și care sunt prognozele?

Octavian Armașu: Bine, orice variație aduce anumite probleme, pentru că variațiile aduc o volatilitate, lucrurile astea se includ în prețuri, agenții economici le evaluează ca riscuri și le includ în marja lor, în prețuri, din cauza asta costurile cresc la unii agenți economici. Deci, volatilitatea cursului este o problemă pentru economie. Rezervele BNM sunt mai mult formate din dolari americani și moneda de intervenție care o folosim iarăși este dolarul american, respectiv și moneda de referință este dolarul american. Față de dolarul american noi avem o volatilitate mai mică, iar cursul pentru euro se formează în funcție de cursul care este între dolar și euro pe bursele europene, respectiv, volatilitatea din piața europeană se cumulează cu volatilitatea leului față de dolar și avem o volatilitate mai mare la euro - asta este construcția de astăzi. Noi permanent analizăm potențial oportunitatea de a trece de la dolar la euro ca valuta de intervenție, ca să diminuăm aceste volatilități pe euro, dar aceasta depinde de foarte mulți factori, nu putem privi lucrurile foarte simplu. Noi trebuie să avem în vedere și structura importurilor, și a exporturilor, și valuta în care aceste importuri/exporturi se fac, și în ce valută se fac remiterile, în ce valută cumpărăm energia. Deci, noi urmărim lucrurile acestea și probabil că la un moment dat, când ponderea euro va crește suficient de mult, deși ea deja este destul de mare, vom analiza oportunitatea să trecem la euro ca valută de intervenție. Și asta va reduce volatilitatea euro-leu, dar va crește volatilitatea dolarului față de leu și atunci vom avea problemă pe altă parte. Deci, noi urmărim tendințele macroeconomice, structura comerțului și în funcție de asta vom lua o decizie.

Vorbim în continuare despre rezervele valutare, care o duc din bine în mai bine și o întrebare pe care ne-a expediat-o InfoMarket în legătură cu asta sună așa: rezervele valutare ale Băncii Naționale a Moldovei au atins în acest an o serie de noi maxime istorice. În ce măsură depășesc normele stabilite de FMI și ce rol au jucat în depășirea șocurilor și crizelor existente și în menținerea încrederii în moneda națională și în economia națională în ansamblu?

Octavian Armașu: Să pornim de la cât de mari pot fi rezervele? Nu există o limită maximă a rezervelor valutare. Există o limită minimă, care să asigure continuitatea și posibilității țării de a finanța importurile pe câteva luni, de regulă se iau trei luni. Mai sunt și alți indicatori, mai complecși, care măsoară și stabilesc nivelul minim al rezervelor. Nivel maxim – nu există așa ceva. Deci, putem avea rezerve de câte avem noi nevoie și de câte are nevoie economia.

Rezervele și-au jucat rolul lor pozitiv în anul 2022, în special în momentul când s-a declanșat războiul și am avut un șoc puternic în sectorul bancar. E de înțeles că noi am văzut un val foarte mare de refugiați care au intrat peste noapte în Republica Moldova, lumea puțin s-a panicat și la noi pentru că explodau obuzele chiar în Odesa și am observat că oamenii s-au speriat, unii și-au retras depozitele și le-au schimbat în valută. Bine, este de înțeles acest comportament, dar rezervele noastre valutare și rezervele de lichidități pe care le dețin băncile ne-au ajutat să depășim această fază. Practic în două-trei săptămâni piața s-a calmat și lucrurile au revenit la normal. Dar în aceste două-trei săptămâni sectorul bancar a pierdut din depozite, iar noi am fost nevoiți să recurgem la vânzarea valutei din rezerve. Nici pe departe nu ne-am apropiat de un indicator critic, deci rezervele au fost suficient de mari ca noi să acoperim cererea de valută și oamenii să se calmeze. În spatele a ceea ce este valuta națională, depozitele, stau rezervele băncii naționale care le asigură. În felul acesta cel mai recent am văzut cum această „pernă de salvare”, care sunt rezervele valutare, ne-au ajutat să depășim o criză. Acum rezervele iarăși sunt în creștere. Nu-mi place să privim la aceasta ca la niște recorduri noi pe care le batem. Deci, explicația faptului că aceste rezerve cresc e aceeași problemă despre care am vorbit mai devreme – acel dezechilibru din economie din cauza faptului că consumul este foarte slab. Respectiv, cum am zis: pentru că avem exces de valută, noi suntem nevoiți să facem intervenții valutare aproape în fiecare zi și să procurăm valută în rezerve și astfel rezervele cresc. O altă sursă de creștere a rezervelor sunt finanțările externe pe care le primește Guvernul. Și aceste finanțări, iarăși, nimeresc în rezerve. Trebuie să înțelegem că în momentul în care rezervele valutare cresc, BNM emite și lichidități noi pe piață și ele trebuie gestionate eficient, ca să nu creeze alte probleme în economie.

În continuare, din nou un subiect complicat, vorbim acum despre inflație și rate - marile provocări ale anului trecut. Ca să facă față inflației, toate băncile centrale, de peste tot, nu doar din Moldova, s-au văzut nevoite să crească ratele. Cum ați văzut misiunea BNM în toată această perioadă?

Octavian Armașu: Noi am intervenit prompt cu instrumentul pe care îl avem – instrumentul de politică monetară. Deci,

imediat ce noi am văzut valul inflaționist, care deja se simțea în vara anului 2021, dar nu era legat nici de criza energetică, nici de războiul din Ucraina, noi vedeam un val generat de recuperarea rapidă post-pandemică, deci acea recuperare rapidă susținea o cerere mai puternică și această cerere exercita presiuni inflaționiste. Respectiv, ca răspuns la aceste presiuni inflaționiste din partea cererii, noi am început din vara anului 2021 treptat să majorăm rata de bază. Însă după aia a urmat criza energetică din toamna anului 2021, cu șocurile sale, după care a urmat războiul, cu șocuri noi pentru economia noastră, cu toate vulnerabilitățile care s-au materializat într-o creștere rapidă a prețurilor. Răspunsul nostru a fost iarăși cu instrumentele de politică monetară noi este clar că nu puteam să oprim aceste șocuri care veneau din afară. Ele nu pot fi oprite fiind generate în afară într-o țară expusă, ele nu pot fi oprite prin politică monetară. Ce putem face noi prin politică monetară, asta am și făcut, am prevenit efectele de runda a doua sau diverse spirale inflaționiste generate de aceste șocuri. Iată noi asta am reușit să prevenim. Și practic, da, șocul inflaționist a fost mare, el a atins apogeul la peste 34% în octombrie anul trecut, dar deoarece noi am reușit să temperăm procesele de runda a doua, inflația după asta a început să se diminueze și acum este pe o tendință descendentă foarte fermă, care ne duce spre ținta inflației în trimestrul IV al anului curent.

În ultimele luni, creșterea inflației s-a temperat și BNM și-a relaxat politica monetară - s-ar putea spune că se revine la un fel de normal. Cum vor arăta, însă, lucrurile în continuare: ce inflație va așteptați să existe la sfârșitul lui 2023? Ce se va întâmpla cu dobânzile -cheie? Cu creșterea economică?

Octavian Armașu: Previziunile noastre sunt că inflația va reveni în coridor în trimestrul VI, anul curent, și politica monetară va fi orientată să mențină inflația în acest coridor. Provocarea cea mare pe care o vedem noi este că recesiunea este mai profundă decât ne-am așteptat, respectiv viteza cu care scade inflația este ceva mai mare decât, să zicem, prognoza noastră anterioară pe care am făcut-o la începutul anului și asta ne face să răspundem cu o relaxare mai devreme a politicii monetare, în scopul de a susține recuperarea economică. Această scădere rapidă a inflației, mai rapidă decât ne-am așteptat, se explică prin acea recesiune adâncă pentru că cererea este foarte slabă și noi trebuie să o resuscităm, deci facem ce putem cu ajutorul instrumentelor de politică monetară. Atât în perioada când crește inflația, cât și când scade inflația politica monetară nu poate face nimic decât poate îndrepta procesele în direcția potrivită. Dar este foarte important ca politica monetară să fie susținută de politici fiscale adecvate. Eu vorbesc despre politica fiscală contraciclică pentru că politica fiscală prociclică doar agravează problemele. De asta noi permanent pledăm pentru un dialog permanent cu guvernul pentru a racorda aceste două politici și a atinge obiectivele ce țin nu doar de inflație, dar și de activitatea economică și de interesul cetățenilor.

În ultimele patru ședințe ratele au fost coborâte la 10,00%. De ce ezită, pe de altă parte, băncile comerciale să reducă ratele? Este un lucru care deranjează banca centrală?

Octavian Armașu: Transmisia monetară întotdeauna se produce cu o întârziere, deci ea nu are loc imediat. Acesta este fenomenul pe care îl observăm, deci răspunsul la relaxarea ratei de bază vine cu ceva întârziere. El mai întâi vine pe ratele la depozite și aceasta se observă foarte bine, după aia cu întârziere vine și diminuarea ratei la credite. Ceea ce noi vedem e că în lunile aprilie și mai ratele la credite au început să scadă, sperăm că o să meargă și mai departe în jos pentru că într-un final să ajungă acolo unde trebuie. Și ratele joase la credite vor veni să susțină recuperarea economică.

O întrebare pe care v-o pun jurnaliștii de la site-ul Noi.md în legătură cu ratele sună în felul următor: Dacă e să luăm în considerare faptul că aproape întreaga inflație din Republica Moldova, după cum a recunoscut BNM și conducerea țării, este importată, n-ar fi corect să reducem brusc ratele în economie, ceea ce va permite și reducerea semnificativă a cheltuielilor de deservire a datoriei de stat?

Octavian Armașu: Serviciul datoriei de stat este un lucru important, dar, iarăși, noi trebuie să înțelegem că primordial este să gestionăm inflația și să asigurăm stabilitatea macrofinanciară. Acest lucru este mult mai important decât dobânzile pe care le plătește Guvernul la datoria internă. De ce? Pentru că inflația îi afectează pe cetățeni și, în primul rând, pe cei mai vulnerabili. De ce este important? Pentru că oricare ar fi costurile publice noi trebuie să asigurăm combaterea eficientă a inflației și aducerea cât mai repede la țintă, în interesul cetățenilor. Cetățenii nu vor simți atât de mult o creștere a dobânzilor la VMS-uri precum vor simți, de exemplu, diminuarea inflației. De aceea, aceasta trebuie să fie prioritatea. Noi ce am făcut prin majorarea ratei de bază, de fapt am prevenit efectele secundare și ne-am asigurat că după acel șoc inflația nu rămâne persistentă, ci revine la normalitate. Dacă noi nu mergeam cu aceste măsuri de politică monetară, care de altfel sunt dureroase nu numai pentru Guvern, dar și pentru agenții economici, dacă nu veneam cu aceste măsuri eu cred că astăzi nu aveam acest trend descendent al inflației. Inflația era să rămână înaltă, poate chiar și mai înaltă. Haideți să ne

uităm în regiune, noi avem exemple de acest fel în alte țări.

Octavian Armașu: Jurnaliștii de la site-ul REALITATEA.MD au trimis următoarea întrebare: ați fost acuzat anterior de către Guvern că BNM poartă cea mai mare vină pentru inflația care atinsese la sfârșitul anului 2022 nivelul de 34%. Cum răspundeți la această acuzație?

Octavian Armașu: Ne-au fost aduse multe acuzații: că intervenim prea dur, după aia că intervenim prea puțin, dar, mă rog, așa este la noi mediul socio-cultural, să-i spun așa, nu am să comentez. E dreptul oricui să ne critice, noi ascultăm cu atenție criticile, dar încă o dată o să reiterez: noi am făcut ceea ce trebuia să facă o bancă centrală în această situație, am fost deschiși cu cetățenii, noi am explicat oamenilor ce îi așteaptă, cu toate că și pentru acest lucru am fost criticați, le-am spus deschis că vine un val mare de inflație. Noi am fost onești, le-am spus oamenilor că o să luăm măsuri dureroase. Într-adevăr, pentru foarte mulți ele au fost dureroase și le-au simțit, dar până la urmă am reușit să stăpânim inflația și să o aducem pe un trend descendent. Acum am să reiterez că politica monetară nu poate face minuni, ea nu poate de una singură să rezolve toate problemele. Numai deocâ, politica monetară trebuie să fie însoțită și de o politică fiscală coordonată și lucrul acesta l-am auzit la mai multe forumuri – politica monetară nu poate face de una singură minuni, ea trebuie să meargă mână în mână cu politica bugetar-fiscală. Care este politica bugetar-fiscală, care este impulsul fiscal, este el adecvat ciclului economic, este adecvat ciclului inflaționist? Aceste lucruri trebuie să fie subiect de discuții între BNM și Guvern și noi de fiecare dată încercăm să aducem subiectul acesta în discuții cu Guvernul.

Urmează o întrebare sosită de la agenția internațională Reuters, care ar vrea să afle părerea dvs. despre cum poate fi făcut eficient tandemul politicii monetare și bugetare din Moldova în contracararea viitoarei deflații?

Octavian Armașu: Foarte bună întrebare și, din ce am discutat cu reprezentanți din mai multe țări, nu doar pe noi ne frământă întrebarea asta, chiar și în țările cu economii avansate și cu clasă politică mult mai matură, aceleași probleme apar când pe partea fiscală nu prea se ține cont de ciclul economic și atunci se ajunge în diverse situații cu supraîncălzirea economiei sau, din contra, cu recesiuni. E o problemă dificilă pentru toată lumea, dar deocamdată altă rețetă nu a fost inventată. Rețeta este o politică fiscală coordonată cu cea monetară și unul din instrumentele de racordare a politicii fiscale la ciclul economic ar fi o regulă fiscală contra-ciclică. În mai multe țări există, nu putem zice că ea este o panacee, oricum ea cere o abordare conștientă și din partea politicului, dar oricum este un instrument care ne-ar ajuta într-o anumită măsură.

De ce nu a fost implementat acest lucru până acum în Republica Moldova?

Octavian Armașu: Nu s-a ajuns încă să se ocupe serios de acest subiect. Noi avem o regulă fiscală destul de simplă și ea este mai mult axată pe a menține un anumit nivel de cheltuieli și de deficit, deci este mai mult o abordare conservativă față de politica fiscală, ceea ce nu este rău în esență, dar nu răspunde la gestionarea eficientă a ciclului economic.

Ar trebui să explicăm simplu că ar obliga guvernul să nu aibă un deficit prea mare.

Octavian Armașu: Ar impune o regulă ca deficitul să fie sincronizat cu ciclul economic. Atunci când e recesiune, e bine să fie o politică fiscală mai expansionistă, atunci când avem o economie supraîncălzită și avem proces inflaționist, e bine să fie un deficit bugetar mai mic, adică o politică fiscală mai restrictivă ca să nu susținem procesele inflaționiste și să nu supraîncălzim economia. Acesta este un lucru simplu la prima vedere, dar este un pic mai complicat de efectuat la nivel economic, dar și mai complicat - la nivel politic. Asta ne-ar ajuta foarte mult în condițiile în care Republica Moldova are o economie foarte mică, deschisă și foarte volatilă. Eu cred că acest instrument ne-ar ajuta foarte mult pe noi.

Vizitând R. Moldova în această primăvară, directorul Departamentului European al Fondului Monetar Internațional (FMI), Alfred Kammer, spunea că întrucât a fost afectată de inflație mai devreme decât restul Europei și Banca Națională a luat măsuri de politică monetară mai devreme decât băncile centrale din restul Europei, există posibilitatea ca Republica Moldova să iasă mai devreme din criză față de restul Europei. Se întâmplă deja acest lucru, sunt motive de optimism?

Octavian Armașu: Aici trebuie mai întâi să convenim asupra noțiunii de criză. Dacă e vorba de inflație, probabil că da, mai devreme decât alții vom reveni la țintă. Deci ce observ eu, în Europa procesele inflaționiste încă nu au avut o amplitudine atât de mare ca în Republica Moldova, dar sunt mai persistente și este mai dificil pentru Banca Centrală Europeană și să readucă inflația la țintă prin politica monetară. La noi, în schimb, inflația a avut o amplitudine mai mare, iar procesul inflaționist a pornit mai devreme și noi mai repede am reușit să o oprim. Din punctul de vedere al inflației, probabil că noi mai repede ca Europa o să ieșim. Dar dacă vorbim de ciclul economic, de creștere economică, noi încă suntem în recesiune. În Europa, chiar fiind sub potențial, oricum nu este în stare de recesiune, creșterea economică e mai slabă decât ar trebui, dar nu este în recesiune. De aceea, pentru noi provocarea următoare nu mai este inflația, dar ieșirea din recesiune. Așa cum am mai zis anterior că o să susținem prin politică monetară recuperarea economică. De ce a fost la noi valul acesta mai devreme? De ce acest ciclu s-a pornit mai devreme și s-a stins mai rapid? Noi am intrat în aceste crize suprapuse cu o economie destul de mică și deschisă, cu multe vulnerabilități, în special pe domeniul energetic. Fiind vulnerabili și deschiși la șocuri, aceste șocuri repede s-au propagat în economie. Acum următorul lucru ce s-a întâmplat e războiul. Noi avem, ca pondere în comerț, față de Ucraina, Belarus și Rusia probabil cea mai mare expunere în raport cu celelalte țări din regiune. Acest lucru ne-a afectat. Ucraina este în vecinătatea noastră imediată, noi avem foarte multe lanțuri de aprovizionare cu Ucraina, unele s-au rupt și au creat șocuri suplimentare, altele s-au restabilit, dar asta este altă problemă - toate aceste șocuri au venit simultan, ele s-au suprapus și s-au transformat într-un val inflaționist foarte puternic, respectiv, ele s-au propagat mai devreme decât în Europa și cred că o să reușim și să ieșim mai repede. Dar precum am mai spus, rămâne provocarea cea mare - să ieșim din recesiune.

Iar revista Bănci & Finanțe, pornind de la premisa că inflația este o taxă asupra sărăciei, vă întreabă: ce ar trebui făcut, în afară de politica monetară a BNM, în stat pentru ca acest impozit să nu fie atât de împovăraător pentru majoritatea populației Republicii Moldova?

Octavian Armașu: Nu am altceva să vă spun decât ca la carte: da, în primul rând inflația subminează situația economică a păturilor social-vulnerabile, deci, în primul rând trebuie să răspundem la această provocare. Trebuie să oprim procesele inflaționiste și noi aproape că suntem acolo. În al doilea rând, trebuie majorate veniturile acestor pături ale populației și cea mai bună și mai sustenabilă cale de majorare a veniturilor este să creștem productivitatea în economie, productivitatea muncii. Atunci o să crească sustenabil și veniturile populației. Ca să crească productivitatea, sunt necesare multe ingrediente. Este un efort care poate nu da roade imediat, dar el trebuie făcut și aici sunt necesare investiții pentru a tehnologiza industria și economia, pentru a mări productivitatea muncii și pentru a face mai eficientă economia noastră și mai competitivă, educație numai de câțiva și restul: infrastructură nemijlocit și tot ceea ce ține de mediul de afaceri și justiție. După cum ați observat, nimic nou sub soare, aceleași lucruri, aceleași deziderate care întotdeauna erau anunțate acum rămân valabile. Trebuie să mergem cu reforme, cu îmbunătățirea climatului de afaceri și crearea condițiilor pentru o creștere sustenabilă a economiei.

O întrebare în mai generală sosită de la Jurnal TV, care vă solicită să vă pronunțați asupra unui subiect social, dar și economic. Ea sună așa: În condițiile scăderii veniturilor reale ale populației, reducerii consumului și a diminuării PIB-ului cu aproape 6% către finele anului 2022, când ar putea reveni cetățenii la nivelul de trai cel puțin echivalent cu cel din 2021 și cât ar trebui să constituie creșterea economică în următorii doi ani pentru ca Republica Moldova să depășească deficiențele provocate de războiul ruso-ucrainean, criza economică post-Covid și inflația care a subțiat veniturile cetățenilor încă din 2022?

Octavian Armașu: Într-adevăr, sarcina imediată, ca să rezolvăm aceste probleme, este să ieșim din recesiune. Previziunile noastre arată că noi vom avea creștere pozitivă în trimestrele III și IV ale anului viitor și sperăm foarte mult să se realizeze aceste lucruri. Cel puțin mă bucură că avem semne bune în ce ține de agricultură, care este un factor important în creșterea economică și susținerea consumului populației, precum și în mărirea veniturilor populației. Previziunile noastre arată că, chiar dacă noi în trimestrele III – IV, având creștere pozitivă, suntem încă sub potențial, la mijlocul anului 2024, în a doua jumătate, noi vom ajunge la nivelul de echilibru al ritmului de creștere. Când vorbesc de echilibru, este un ritm de creștere a produsului intern brut (PIB) care nu generează procese excesive inflaționiste, adică nu pune presiune pe inflație. Deci, acesta este acel echilibru, acel potențial de creștere pe care noi trebuie să-l atingem: el dă un echilibru bun între creșterea economică, creșterea veniturilor populației și menținerea stabilității prețurilor. Acest potențial poate fi mărit? Eu cred că da, exact prin aceleași lucruri pe care le-am mai spus: prin sporirea productivității muncii, tehnologii noi, investiții, mediu de afaceri, educație și altele.

La începutul lunii martie, premierul Dorin Recean lansa programul 373, de sprijinire a antreprenorilor. În linii mari, e

vorba despre subvenționarea, din partea guvernului, a creditelor luate de antreprenori. Și Mold-Street.com vă întreabă în legătură cu acest program: Cum apreciază BNM intenția Guvernului de a încuraja și creditarea în valută din contul resurselor bugetare prin intermediul Programului 373? Aceasta în contextul în care BNM descurajează creditarea în valută manifestată printr-o politică a rezervelor minime obligatorii mult mai aspră?

Octavian Armașu: Într-adevăr, noi descurajăm intermedierea în valută, dar nu o interzicem. Ea există, ea își are locul său, deci trebuie să înțelegem că pentru mulți agenți economici este un beneficiu finanțarea în valută, deoarece ei au venituri în valută sau anumite expuneri în valută. Pentru ei este mult mai benefică finanțarea în valută decât în lei. Faptul că și acest segment de antreprenori este susținut prin programul guvernamental nu ne creează impedimente sau probleme. Programul, din câte înțeleg, susține și finanțarea în lei și finanțarea în valută. După cum am spus, dezideratul principal este să luptăm cu recesiunea, să readucem economia la creștere și, în condițiile în care acest program va susține acest deziderat, cred că trebuie salutat.

O întrebare de la Business Pages: De ce volumul creditelor noi și al noilor depozite a scăzut brusc în aprilie - cu peste 20%? Care ar putea fi consecințele pentru bănci și întregul sistem financiar? Credeți că această tendință va continua?

Octavian Armașu: E prematur să numim aceasta o tendință. Noi o privim ca o fluctuație și această scădere cu 20% este în luna aprilie față de martie 2023. Aici ar putea să se suprapună mai multe lucruri - deci, în luna aprilie noi am avut multe sărbători, respectiv, acest lucru iarăși are impact asupra procesului de creditare și asupra altor procese. Eu nu m-aș grăbi să o numesc o tendință, cu atât mai mult că, dacă privim cumulativ de la începutul anului față de aceeași lună a anului 2022, totuși, avem o mică creștere a creditelor noi și cred că trebuie să urmărim mai departe cum vor evolua lucrurile. Adevărul este că noi acum suntem într-o situație în care vrem să susținem procesul de creditare, noi am mai diminuat recent rata de bază și sperăm foarte mult că acest lucru se va reflecta cât de curând în rate mai mici la credite, ceea ce va relansa procesul de creditare.

Agencia de presa INFOTAG v-a expeditat o întrebare despre colaborarea cu FMI: Moldova are o oportunitate reală de a primi finanțare de la FMI în cadrul noului instrument de împrumut al Fondului. Dar pentru aceasta, Moldova trebuie să îndeplinească trei condiții: să propună un pachet de reforme care să abordeze problemele pe termen lung asociate cu impactul negativ al schimbărilor climatice; să aibă un program paralel cu FMI pentru cel puțin 18 luni; datoria publică sustenabilă. Potrivit guvernatorului BNM, care dintre ele este cel mai dificil pentru Moldova?

Octavian Armașu: Eu nu văd o problemă cu programul FMI, pentru că noi avem acum un program activ cu FMI și el cred că are o perioadă care acoperă minimul necesar. La fel, nu văd vreo problemă cu nivelul datoriei publice, pentru că noi suntem încă sub 40 la sută ca datorie publică față de PIB, ceea ce este un nivel destul de confortabil și ne permite ca Guvernul să mai poată atrage împrumuturi pentru a finanța reformele și investițiile publice. Probabil cea mai dificilă va fi partea cu politicile. Eu, pentru că răspund de ce face Banca Națională, pot să vă spun că Banca Națională chiar în anul acesta se va angaja într-un proiect în care vom implementa principiile de green financing și, deci, vom beneficia de asistență tehnică din partea IFC (International Finance Corporation) și vom implementa anumite instrumente, cum ar fi taxonomia verde și instrumentele de supraveghere legate de finanțarea verde, iar aceasta ne va ajuta să creăm un element important de infrastructură pentru asigurarea finanțării proiectelor „verzi” din Republica Moldova.

Clubul Presei Economice vrea să afle de la BNM: Cum s-a schimbat geografia transferurilor de bani către Moldova din străinătate și din țara noastră în străinătate pe fondul suspendării transferurilor de bani din Federația Rusă de către multe sisteme și al prezenței unui număr mare de refugiați ucraineni în republică, care sunt noile tendințe?

Octavian Armașu: Partenerii noștri tradiționali din Uniunea Europeană au rămas să domine în ceea ce ține ponderea transferurilor în Republica Moldova și din Republica Moldova, deoarece sunt principalii noștri parteneri de comerț și în rândul țărilor europene pe primul loc se află România, care are cea mai mare pondere în comerțul cu Republica Moldova din toate țările europene. Deci, aici avem o stabilitate și lucrurile continuă treptat să evolueze. Avem o anumită evoluție în ceea ce ține de relațiile cu Ucraina. Cum am zis anterior, unele lanțuri de aprovizionare s-au întrerupt, în schimb au apărut altele: noi am ajuns să fim o filieră de aprovizionare a Ucrainei cu produse petroliere, respectiv, sunt și fluxuri financiare prin Republica Moldova legate de acest lucru, ceea ce este ceva mai nou. În schimb, au dispărut altele mai vechi, unele produse pe care le importam din Ucraina acum nu se mai importă. E mai mare schimbarea în ceea ce ține de relația cu țări cum ar fi Federația Rusă și Belarus. Acolo, fiind impuse sancțiuni, au diminuat semnificativ și relațiile comerciale, respectiv și transferurile în scopuri de afaceri. Avem o creștere oricum a transferurilor persoanelor fizice din Federația

Rusă în Republica Moldova. Este foarte greu să ne pronunțăm cu exactitate asupra naturii acestui fenomen, pentru că transferuri sunt foarte multe și, ca să le înțelegem, trebuie să le ridicăm pe toate ca să analizăm. Ele preponderent se fac prin companii internaționale de plăți și, de regulă, în dolari sau euro, respectiv, mai trec prin filtrele AML ale băncilor din vest. Această creștere a transferurilor în favoarea persoanelor fizice din Federația Rusă spre Republica Moldova o explicăm parțial prin faptul că mai mulți cetățeni moldoveni care se aflau în Federația Rusă în momentul în care s-a declanșat Războiul și când au fost impuse aceste sancțiuni dure și-au acumulat economiile și acum treptat le transferă acasă, în Republica Moldova, probabil considerând Republica Moldova un loc mai sigur decât ceea ce este astăzi Federația Rusă.

Schimbăm fila și discutăm despre procesul de preluare de către BNM a competențelor de supraveghere a pieței de asigurări și de creditare nebancaară de la CNPF. Ce trebuie să se întâmple după asta, la ce trebuie să se aștepte cetățenii după 1 iulie, când are loc acest transfer?

Octavian Armașu: Acest transfer în sine este un proces foarte complex. Noi de la 1 iulie o să preluăm supravegherea și primul lucru pe care îl vom face e că ne vom axa pe dezvoltarea cadrului de reglementare și supraveghere, în special în sectorul de asigurări. Acest lucru este impus și de agenda noastră de integrare europeană și de angajamentele pe care ni le-am asumat față de partenerii străini, bunăoară în cadrul proiectului Twinning pe care îl realizăm cu sprijinul Băncii Naționale a României, Băncii Naționale a Lituaniei și Băncii centrale a Regatului Țărilor de Jos. În cadrul acestui proiect Twinning noi trebuie să aducem legislația din domeniul asigurărilor în conformitate cu directivele Uniunii Europene. Aceasta vom face imediat ce are loc transferul: o să vedem ce avem de făcut, ce a reușit să facă CNPF (Comisia Națională a Pieței Financiare) și o să ne angajăm cu echipa să finalizăm lucrul. Dincolo de aceasta, pe partea de asigurări noi ne propunem ca obiectiv strategic să ne asigurăm că avem o transparență în acest sector, ceea ce ține de acționari, management și felul cum se gestionează fluxurile de bani, AML ș.a.m.d. Să impunem o guvernanta corporativă la cele mai înalte standarde, așa cum prevăd, de fapt, și directivele europene. Și sunt sigur că asta va aduce beneficii cetățenilor, pentru că asta urmează să protejeze mai bine stabilitatea sectorului, dar și interesele cetățenilor și sperăm printr-o transparență și o reglementare mai bună a sectorului să aducem jucători mai serioși pe piața asigurărilor din Republica Moldova, să aducem investitori de calitate din UE.

Limitarea gradului de îndatorare a populației și menținerea unui nivel adecvat de lichidități – acestea sunt 2 din 6 priorități ale procesului de supraveghere bancară, pe care și le-a stabilit BNM pe anul în curs. De ce anume aceste măsuri, dar mai ales "gradul de îndatorare" este ceva ce îngrijorează în acest moment BNM? Vă întreb la fel în legătură cu faptul că de curând BNM va fi singura entitate / autoritate care va supraveghea acest sector al creditării.

Octavian Armașu: Într-adevăr, supraîndatorarea cetățenilor ar fi un fenomen destul de periculos și problematic și pentru cetățeni, dar și pentru stabilitatea financiară a statului Republica Moldova. De aceea, anul trecut au fost implementate acele reglementări cu denumirea "creditare responsabilă", ele au fost implementate în paralel de către sectorul bancar, de către BNM, dar și în sectorul nebancaară de către CNPF. Ele vin, în primul rând, să asigure că cetățenii nu sunt supraîndatorați și în felul acesta cetățeanul nu este expus la riscuri, dar nici sectorul financiar, care îl creditează pe acest cetățean, nu are riscul de a ajunge în situația în care să nu poată să-și recupereze creditele. Aici să aduc claritate: deci, vorbim nu doar de protecția consumatorului, ci aceste reglementări au un scop mult mai larg, de asigurare a stabilității financiare în țară, protejând și cetățeanul în același timp. Ele au fost implementate anul trecut, deja sectoarele s-au adaptat: curând va fi un an de când în sectorul bancar există aceste reglementări și în toamnă va fi primul an de când sectorul nebancaară activează cu aceste reglementări.

Evident, la prima etapă aceste reglementări noi au avut un impact de temperare a ritmului de creditare, dar eu cred că într-un an-doi ar putea să fie o perioadă de adaptare, în care industria se adaptează la condițiile noi, după care toată economia, dar și cetățenii se vor învăța să beneficieze din plin de posibilitatea de creditare fără a ajunge în situații de supraîndatorare. După un an de funcționare a acestor reglementări, eu nu cred că trebuie să ne facem griji mari despre posibila supraîndatorare, cel puțin în sectorul bancar cu siguranță. Noi nu am avut problema această nici până la implementarea acestor reglementări, poate existau cazuri izolate în sectorul bancar, dar acum, după implementarea acestor reglementări, în sectorul bancar nu trebuie să avem problemele și sper că la fel stau lucrurile și în sectorul nebancaară, dar vom vedea asta după 1 iulie, când vom prelua supravegherea.

Pe final, domnule guvernator, vă propun câteva întrebări scurte, cu răspunsuri la fel de scurte.

Care e cea mai mare confuzie despre BNM pe care ați auzit-o?

Octavian Armașu: Probabil faptul că lumea crede că BNM stabilește cursul de schimb al leului moldovenesc față de alte valute. Încă o dată vin să afirm că piața la noi stabilește cursul, el este liber și se stabilește în funcție de cerere și ofertă.

Dacă avem niște bani în plus, unde putem investi în Republica Moldova?

Octavian Armașu: Dacă nu știți unde îi puteți investi, îi puteți pune la un depozit la bancă și până căutați o oportunitate mai bună de investiție, fie în imobile, fie într-o afacere, fie în altceva, banii pot rămâne pe depozit și să vă genereze unele venituri.

Acum e mai bine să iei credit de la bancă sau să depui banii la bancă?

Octavian Armașu: Depinde de situația fiecăruia și de scopurile pe care și le propune. Și ce are pe agendă: dacă cineva se pregătește de o investiție, probabil că trebuie să acumuleze un anumit capital înainte de a se lansa și atunci când este gata să facă investiția. Dacă este necesar, poate să mai împrumute bani de la bancă. Dar, în general, noi toți trebuie să ne învățăm că este bine să facem și anumite economii, pentru a realiza diverse scopuri: dacă trebuie să cumpărăm un imobil, trebuie să facem economii ca să putem face măcar plata inițială, dacă cresc copiii, trebuie să acumulăm bani ca să le putem să le dăm o educație și, de ce nu, e bine să acumulăm bani ca să avem rezerve atunci când vom ajunge la pensie. Noi deocamdată nu avem o infrastructură de pensii private, dar eu sper foarte mult că o să apară și ea cu timpul. Și pe lângă direcțiile de investiții despre care am vorbit, eu cred că cea mai bună investiție oricum rămâne în educație și propria creștere profesională, această investiție niciodată nu dă rezultate negative, întotdeauna aduce beneficii și bunăstare. Și aceasta ar fi recomandarea mea pentru toți tinerii: să investească în educație și propriile cunoștințe.

În ce e mai bine să faci economii: în lei sau în altă valută?

Octavian Armașu: În lei, desigur.

De ce Moldova se împrumută de la FMI?

Octavian Armașu: Moldova se împrumută de la FMI și de la alți donatori - parteneri de dezvoltare, pentru că ei oferă finanțări în condiții concesionale, adică în condiții mai bune decât ceea ce oferă piața, la rate mai mici. Și partea bună a acestor finanțări mai este că ele, de regulă, vin cu politici, deci nu doar bani, dar și reforme, recomandări, analize, cu asistență tehnică, care ne ajută să utilizăm acești bani eficient și să ne dezvoltăm ca țară.

Ce viitor are criptomoneda?

Octavian Armașu: Eu cred că nu are un viitor bun, pentru că deocamdată tot ce a făcut acest instrument e că a arătat că este un instrument perfect pentru spălare de bani, pentru alte lucruri netransparente, și, pe lângă asta, este un fel de piramidă în care câștigă cel care a intrat la timp și pierde cel care nu a ieșit atunci când trebuie. Dar asta nu are nimic în comun cu economia reală. Deci, în spatele acestor criptomonede nu sunt procese economice, iar banii investiți acolo nu aduc dezvoltare economică.

Cum să ajungi să lucrezi la Banca Națională?

Octavian Armașu: E foarte simplu: pe pagina BNM (www.bnm.md)^[2] permanent sunt afișate locuri vacante, pentru care noi organizăm concursuri. Puteți să vă documentați care sunt cerințele minime pentru a obține o poziție sau alta și să participați la concurs. Angajarea la noi se face prin concurs, foarte transparent și ne străduim să fim cât se poate de corecți cu toți candidații care participă la aceste concursuri.

Cum ați interpreta expresia: banii ținuți la saltea sunt mâncați de inflație.

Octavian Armașu: Literalmente: banul ținut la saltea nu generează niciun venit, respectiv, el nu compensează faptul că avem inflație. Inflația oricum există, prețurile oricum continuă să crească, iar banul care stă la saltea rămâne în urma acestei creșteri de prețuri, deci e bine să fie pus măcar la un depozit, ca să obțină ceva dobândă și să compenseze acest lucru.

De la ce vârstă începi să economisești ca să fii independent financiar?

Octavian Armașu: Economisești de atunci de când poți să-ți permiți acest lucru. Trebuie să ai suficiente venituri ca să-ți acoperi cheltuielile curente și după asta poți să te gândești la economii.

Când vom putea plăti cu smartphone-ul peste tot în Moldova?

Octavian Armașu: Eu deja plătesc cu smartphone-ul. Dincolo de asta, noi suntem acum în procesul implementării unei noi soluții, care se numește Instant payments și sperăm la începutul anului viitor deja să lansăm primele soluții pentru cetățeni, care să poată să facă transferuri instant (imEDIATE), tehnologic cât se poate de simple, probabil cu utilizarea telefonului mobil va fi soluția cea mai bună.

Tags

[podcast](#) ^[3]

[da sens banilor](#) ^[4]

[podcastul](#) ^[5]

[Podcast de educație financiară](#) ^[6]

[Invitat guvernatorul BNM](#) ^[7]

[invitat Octavian Armașu](#) ^[8]

Source URL:

<http://www.bnm.md/en/node/65334>

Related links:

[1] <http://www.bnm.md/ro/content/podcasturi> [2] <http://www.bnm.md> [3] [http://www.bnm.md/en/search?hashtags\[0\]=podcast](http://www.bnm.md/en/search?hashtags[0]=podcast) [4] [http://www.bnm.md/en/search?hashtags\[0\]=da sens banilor](http://www.bnm.md/en/search?hashtags[0]=da%20sens%20banilor) [5] [http://www.bnm.md/en/search?hashtags\[0\]=podcastul](http://www.bnm.md/en/search?hashtags[0]=podcastul) [6] [http://www.bnm.md/en/search?hashtags\[0\]=Podcast de educație financiară](http://www.bnm.md/en/search?hashtags[0]=Podcast%20de%20educa%C7Eie%20financiar%C483) [7] [http://www.bnm.md/en/search?hashtags\[0\]=Invitat guvernatorul BNM](http://www.bnm.md/en/search?hashtags[0]=Invitat%20guvernatorul%20BNM) [8] [http://www.bnm.md/en/search?hashtags\[0\]=invitat Octavian Armașu](http://www.bnm.md/en/search?hashtags[0]=invitat%20Octavian%20Arma%C5%A7u)